

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania K. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrze
o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 listopada 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 2 maja 2024 r., sygn. akt III AUa 641/22,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**II. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
240 zł (dwieście czterdzieści) z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

l.n

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 2 maja 2024 r. oddalił apelację K. G. od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie o zwrot nienależnie pobranego świadczenia.

Sąd Okręgowy: (a) zmienił częściowo decyzję z 19 kwietnia 2019 r. stwierdzając, że osiągnięty przez odwołującego przychód uzasadniał zawieszenie łącznej kwoty świadczenia za 2017 r. w wysokości 3.608,28 zł i ustalił, że ubezpieczony pobrał nienależne świadczenie w wysokości 3.608,28 zł; (b) zmienił decyzję z dnia 30 maja 2019 r. w ten sposób, że ustalił, że ubezpieczony nie pobrał

nienależnego świadczenia za 2016 r. w wysokości 21.521,08 zł; (c) oddalił odwołanie od decyzji z dnia 5 lutego 2020 r. w całości i w pozostałej części od decyzji z 19 kwietnia 2019 r.

Sąd ustalił, że odwołujący jest uprawniony do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Prowadzi również pozarolniczą działalność, a także jest członkiem rady nadzorczej. W dniu 30 maja 2017 r. organ rentowy wydał decyzję zobowiązującą ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. Odwołanie od tej decyzji zostało ostatecznie uwzględnione, a Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 28 stycznia 2021 r., I USKP 3/21 (OSNP 2021 nr 12, poz. 137) przyjął, że w przypadku skarżącego nie doszło do pobrania świadczenia należnego w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 z późn. zm., dalej jako „ustawa emerytalna”), ponieważ nie mając świadomości co do istotnej zmiany przepisów prawnych nie był on pouczone o braku prawa do pobierania tego świadczenia zgodnie z wymogiem wynikającym z powołanego przepisu.

Rozpoznając odwołania w niniejszym postępowaniu, Sąd stwierdził, że należało ustalić, czy i kiedy ubezpieczony został prawidłowo pouczone o zmianie stanu prawnego. Zdaniem Sądu taką wiedzę ubezpieczony uzyskał odbierając odpis odpowiedzi na odwołanie w dniu 31 października 2017 r. Przytoczenie w odpowiedzi na odwołanie przepisu ustawy o systemie ubezpieczeń wskazującego, że wynagrodzenie z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej stanowi przychód uwzględniany przy rozliczaniu renty stanowiło prawidłowe, czytelne, konkretne i zrozumiałe pouczenie odwołującego o zmianie stanu prawnego oraz zmianie sposobu rozliczania otrzymywanego świadczenia. Tym samym, zdaniem Sądu od 1 listopada 2017 r. nastąpiła zmiana stanu faktycznego, albowiem odwołujący uzyskał pewność, że wynagrodzenie z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej zostanie uwzględnione przy rozliczaniu renty. To stwierdzenie stanowiło podstawę rozstrzygnięcia Sądu.

Sąd Apelacyjny stwierdził bezzasadność zarzutów apelacji, potwierdzając prawidłowość postępowania dowodowego Sądu Okręgowego. Sąd odwoławczy podzielił w całości ustalenia faktyczne jak i rozważania prawne poczynione przez

Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny zgodził się ze stanowiskiem zaprezentowanym w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego, że odwołujący został prawidłowo pouczone przez organ o zmianie stanu prawnego w odpowiedzi na odwołanie w poprzedniej sprawie. Sąd nie miał wątpliwości, że od tamtego dnia ubezpieczony dokładnie już wiedział, że wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu jest uwzględniane przy rozliczaniu renty (stanowi przychód powodujący zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia).

Sąd przypomniał, że ubezpieczony już w decyzji przyznającej prawo do renty został pouczone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o tym, że osoba, która pobrała nienależne świadczenie jest zobowiązana do jego zwrotu, a za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub części. Odwołujący był też informowany przez organ rentowy, że prawo do świadczenia ulega zawieszeniu lub świadczenie ulega zmniejszeniu w razie uzyskania przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczeń społecznych. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podał jedynie dodatkowe informacje, że obecnie również członkostwo w radzie nadzorczej łączące się z wynagrodzeniem za pełnienie tej funkcji nie stanowi tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, z którego przychody mają wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia, stosownie do art. 104 ustawy emerytalnej. Całe postępowanie w poprzedniej sprawie między tymi samymi stronami koncentrowało się wokół omawianej zmiany przepisów.

Sąd nie zgodził się z twierdzeniem, że podanie informacji o zmianie stanu prawnego w zakresie katalogu przychodów podlegających uwzględnieniu przy zawieszaniu lub zmniejszaniu świadczenia w odpowiedzi na odwołanie w sprawie, w której spór dotyczy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, nie ma znaczenia dla dalszej sytuacji ubezpieczonego. Art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej odnosząc się do pouczenia o braku prawa do świadczenia nie zawiera wymogu, aby to pouczenie zostało zamieszczone przez organ wyłącznie w decyzji.

Ubezpieczony w skardze kasacyjnej zaskarżył wyrok w całości. Zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 84 ust. 2 pkt 1 oraz art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

ubezpieczony wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Nadto zdaniem strony istnieje potrzeba udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na pytanie: czy pouczenie, o którym mowa w art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej może być zawarte w piśmie procesowym - odpowiedzi na odwołanie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania; ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Zagadnienie prawne powinno wyrażać problem prawny, którego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 10/12, LEX nr 1228616; z dnia 18 września 2012 r.,

II CSK 180/12, LEX nr 1230170; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Ponadto skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. W odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., należy wskazać, że wymaga ona wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej.

Zauważyć należy, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący poza sformułowaniem samego zagadnienia, nie wskazał jakichkolwiek argumentów prawnych, co uniemożliwia Sądowi Najwyższemu potwierdzenie, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne. Odwołujący się stwierdził, że istnieje „mnogość możliwych sposobów” dokonania wykładni, jednak poza własnym zapatrywaniem nie przedstawił żadnych poglądów przedstawianych w tej materii przez judykaturę czy piśmiennictwo. Ta sama uwaga dotyczy rzekomej potrzeby dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy. Skarżący nie zgadza się z rozstrzygnięciem i dąży do rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy. Przypomnienia jednak wymaga, że postępowanie kasacyjne nie

jest postępowaniem w kolejnej instancji, a skarżący winien był wykazać, że wykładnia art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej w przedstawionym kontekście, w istocie wykracza poza zwykłe wątpliwości związane z procesem stosowania prawa. Skarżący winien był zatem wyjaśnić, dlaczego jego zdaniem, skoro nie ulega wątpliwości, że organ w dniu 31 października 2017 r. przekazał informację o nowych konsekwencjach członkostwa w radzie nadzorczej dla pobieranej renty, owo poinformowanie nie powinno zostać zaklasyfikowane jako pouczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[SOP]

r.g.